lapsemängiks nende koleduste wasta arwata, mis wana aegsed sõad sünnitasid. Seal ei leidnud kedagi armu, ei naine ega tüdruk, ei wanarauk ega rinnalaps.

„Mõek oli mõrtsuk möllamas,
Ora hullem surmamas,
Taper aga taga tapemas,
Nõõwel kurjem riisumas!"

Nõnda seisab praego wanapõlwe mälestus ühes rahwa suust üleskirjutud laulus. Pisut õnnelikusi ehk olid nii hõlpsalt surma leidnud, suurem hulk lõpes enamiste pika piinatuse käte, kus neid mõnikord lusti pärast waewati ja tule paistel küpsetati, ehk elusalt ebajumalatele ohwerdati. Ühel leigati keel suust, teisel kõrw ja nina, kolmandamal üks käsi otsast, ehk tehti weel koledama tegusi.

Sakslased olid kaupa tehes luba saanud, endale kauba ajamise warjuks Düüna jõe kaldale kindla linnakese ehitada, kuhu nende laewad mitmedsugu kaupa wedasid, selle wasta wilja, met, waha, raswa, kasuka ja muud nahku wahetasid, mis omale maale tagasi wiisid. Kui sõbralik kaubaajamine korrale seatud, püüdsid Sakslaste waimukarjatsed aega mööda risti-usu seemet ebajumalate orjadelle külwata, kelle elokord igapidi wäga õnneto näitas, sest et nemad wiisakama ristlaste kombedest midagi ei teadnud. Sakslaste õpetajad hakasid Ehwangeliumi rõõmusõnumid kulutama, kunni elawa sõna waim siin ja seal südameid leidis, kus sõnakülw idanema

läks. Asi näis esiotsalt kaunis korda minema; Sakslased, uued-ristlased ja ebajumalate orjad elasid lepilikult üks teise kõrwas. Aga ei kuigi kaua, seal hakasiwad ebajumalate teenrid ristlaste wasta mässama. Sütinud wihatulest sigines pik waen, iseäranis se läbi, et mõned ristitud inimesed jälle ebajumalate wõrku tagasi langesid ja kõige kurjemaks Sakslaste waenlaseks saiwad. Lühikeste wahepidamistega kestis werine mässamine kakssada aastat enne kui ristiusk ebajumalate teenistust lõpetas ja rahwa tasasemaks tegi. Iljemaeglised Pohla- ja Rootsi-walitsused ei jõudnud ka sõakära meie maalt kustutada, kunni wiimaks **1710** suur Wene Keiser **Peter I.** meie maad oma woli alla wõites, pikalist sõda waigistas ja õnneliku rahu-seemet werise põllule külwas.

Nõnda näitab tõtelik wana põlwe kuju, ja wõib sest igamees ise arwata, et laulikutest laulus ülendatud õnnepääwad täis häda ohtu ja wiletsust olid. Kui ilja aego lõpetud wiimse sõaristi wanapõlwe kõrwas waatame, lähäb meie aegne häda üsna tühjaks. Meie maa rahwas ei ole sest sõast muud raskust tunnud, kui et sool kallimaks läks ja rohkem noori mehi kui rahu aeal wäätenistusse wõeti. Kas tohime seda koormaks panna? — Meie oleme, Jumal tänatud! rahuliste põldu harinud ja igapääwast leiba söönud, ehk kül waenlased kaks suwe järestiku meie ligimail merel asusid, on meie maad wägewa Wene kotka tiib warjanud ja kõige kahju eest hoidnud.